

Siitä huolimatta, että kaikkien Oulun torikauppiaiden ja muiden asiantuntijain mielipide oli sama kuin oma vaatimaton käsitykseni, että nimittäin Oulun "Neeterlaakia" (lue: Nederlag — Warasto, alavarasto) kaupunginrannasta ei pitänyt purkaa ja että purkamiseen ei ollut mitään syytä, se purettiin kuin purettiinkin. Eli paloiteltiin, kuten tänään sanoi eräs ikätoverini, jonka korvissa yhä edelleen soi moottorisahojen räike. Kun nyt olen saanut tutustua, aluksi tosin vain paperilla, "Neeterlaakin" muiston vaalimiseen eli lukenut selostukset Sanginjoelle kohotetusta uljaasta Pehkolanlammen "kämpästä", kaupungin koulutus- ja virkistyskeskukseksi rakennetusta tukikohdasta, arvaan, että Oulun van-

han rantavaraston kohtalo oli sinetöity jo silloin kun me ranta-laiset kirjoitimme nimemme adressiin, joka vietiin Kaupungintaloon. En tässä rupea kirjoittamaan ruumissaarnaa, jos en tunne aihetta hääpuheenaan pitoon. Olen kyllä samaa mieltä kuin professori Esko Järventaus Kalevan palstoilla, että on aiheetonta puhua Sanginjoen kämpän historiallisesta arvosta kämppanä, koska historia on nyt vain rakennusmateriaalissa, ei rakennuksessa. Ja rakennus kai muuten on paremminkin hirsilinna, kartano, pirtti, vähintään, kuin kämppä, jo sanana sävyllään diminutiivinen, nykysuomen sanakirjankin mukaan väliaikaisuuteen viittaava.

Sensijaan olen eri mieltä kuin lehtinaapurin kämppä-haast-

attelun tekijä eräistä toisista asioista. Kuka puhui suolamakasiinista? Ei kai haastateltu mettämies sentään! "Neeterlaaki" ei ollut suolamakasiini. Vanha ystäväni Api hörähti kuuluvasti, kun kysyin mokomaa, ja totesi, että suolamakasiinin hirssiä ei kyllä enää olisi veistetty pitkin eikä poikin. Ei vain, kyllä suolamakasiinin hirret ovat jo niin kovaa tavaraa, että niitä ei kirveellä työstetä. Kivenkovia ovat. Tämä rannan mahtava varastorakennus pystytettiin kauppiaiden alavarastoksi vuosina 1849—50. Jos jossakin hirressä siellä Sangilla nyt on vuosiluku 1859, niin ei se ainakaan ole ensimmäisen rakentajan puumerkin päiväys. Nämä asiat näkyvät esim. P. W. Snellmanin "Kauppaseuran historiasta", jossa valitettavasti tästä asiasta ei tunnu olevan muuta kuin neljätkymmentävuo den takainen kuva ja kuvateksti.

Oulun kauppiaidensuolamakasiineina ovat toimineet ne punaisenruskeat aitat rannassa, useimmat ainakin, joita yleisimmin nimitetään rantaitoiksi. On niitä joku onneton

painetussa sanassa nimittänyt terva-aitoiksikin, mikä nyt sitten menee taas yhtä paljon pieleen kuin juuri edellä käsitelty nimittely. Aikanaan Oulun tervavarasto kylläkin sijaitisi sisäsatamassa, mutta siitä alkaa olla 200 vuotta. Sitten syntyi Toppilan tervavarasto, jonka tunemme historiasta Oulun tervahovina. Suola-aitoista eräät saattaisivat silti olla ajalta 200 vuotta sitten. Suola oli niin tärkeä tekijä, että siitä oli lait ja parakraahvit. Halila kirjoittaa Oulun historiassa, että kun Oulusta oli tullut tapulikaupunki, oli sille määrätty 5000 tonnin vuosittainen suolakiintiö (1774), josta tuhat tonnia piti säilyttää kiinteässä varastossa, joka oli ensin Sahansaaressa (Hupisaarilla), sitten Toppilansalmen rannassa. Kun myös Raahesta (oululaisten vastusteluista huolimatta!) tuli tapulikaupunki 1791, Oulun suolakiintiötä kuulemma vähennettiin, mutta tosiasiaa Ouluun silti tuotiin melkein vuosittain todellista tarvetta vastaava suolamäärä, mikä oli — 8—9000 tonnia. Engelsmannien hävitysretken

jälkeen (1854) kauppaseura varasi tuhotun suolavarastomakasiinin tilalle rakennettavaa uutta aittaa varten tontin niissä järjestelyissä, joihin Toppilansalmessa tuolloin ryhdyttiin. Makasiiniurakan otti kauppias Henrik Tornberg, entinen färjäri, joka muuten asui nykyisen Aleksanterinkatu 6 korttelinlänneksellä, pääpytinki yliopiston suuren luentosalin paikalla. Valmista tuli 1857.

Kiinteän varaston lisäksi Oulun kaupungilla oli suolaa kotona ja yksityisissä varastoissa, joita kai olivat juuri ranta-aitat. Koko ranta oli paloon 1822 täynnä aittoja ja koko nykyinen Vaakunan paikka, Heikolanniemenkaksi kutsuttu, uusia (!) aittoja täynnä aina 1882-vuoden paloon saakka. Mutta jo parikymmentä vuotta sitä ennen oli kyllä jo julkinesti todettu, että tämä ranta-alue oli aivan liian edustava minkäänlaisilla rakennuksilla rumennettavaksi, mistä syystä Rantakadun varren talotkin oli suunniteltava tulevia edustus- tarpeita varten.